

ประวัติ คำสอน และบทบาทของหลวงปู่สรวง เทวดาเล่นดิน
: จากเงาแห่งตำนาน สู่แสงแห่งความจริง
The History, Teachings and Role of Luang Pu Suang,
the Earth-Playing Angel
: From the Shadow of Legend to the Light of Truth

มานพ นักการเรียน*, พระมหาวีระชาติ โพธา**, บานชื่น นักการเรียน***
Manop Nakkarnian*, Phramaha Weerachat Potha**, Banchuen Nakkarnian***
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University, Sirindhornrajavidyalaya Campus
Received: August 7, 2025 Revised: September 22, 2025 Accepted: October 8, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาตีความประวัติ คำสอน และบทบาทของหลวงปู่สรวง เทวดาเล่นดิน โดยมุ่งวิเคราะห์จากตำนานสู่ข้อเท็จจริง การศึกษานี้ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากเอกสารและข้อมูลต่าง ๆ จัดหมวดหมู่ประเด็นอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะที่ช่วยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลวงปู่สรวงอย่างเหมาะสมและรอบด้าน พบว่า

หลวงปู่สรวงคือพระดาบสผู้มียุทธศาสตร์พัฒนาวัฒนธรรมไทย-กัมพูชา ท่านดำรงชีวิตเรียบง่าย สันโดษ และสื่อสารธรรมะผ่านวิถีชีวิตจริงที่เข้ากับความเชื่อพื้นถิ่น โดยเฉพาะในภาคอีสานใต้ ท่ามกลางสงครามและความยากจน ท่านเป็นศูนย์รวมความหวัง ความเมตตา และแรงบันดาลใจ ด้วยอุบายธรรมลึกล้ำแฝงปริศนาและความกรุณาอย่างแท้จริง

คำสอนของหลวงปู่สรวงเน้นการปฏิบัติจริงตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 คือ ทาน ศีล ภาวนา ผสานกับความพอเพียง เมตตา สัมมาทิฐิ และการปล่อยวาง ท่านสอนธรรมผ่านคำพูดสั้น ๆ เป็นภาษาเขมร และปริศนาธรรมที่สะท้อนภูมิปัญญาชาวบ้าน มุ่งให้คนดำเนินชีวิตด้วยความดี พึ่งตนเอง และเข้าใจผลของกรรม เพื่อความพ้นทุกข์อย่างแท้จริง

หลวงปู่สรวงมีบทบาทหลากหลายทั้งทางธรรมและทางโลก เช่น พัฒนาชุมชน สร้างวิทยาลัย ส่งเสริมอาชีพ เผยแผ่ธรรมแบบปริศนา เรียบง่าย สอนด้วยการกระทำ, เมตตาสูง ช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก, รู้ธรรมชาติ พยากรณ์แม่นยำ, มีอิทธิฤทธิ์ เป็นที่ศรัทธาในปาฏิหาริย์, ใช้ชีวิตสมถะ เป็นต้นแบบแห่งความเสียสละ, สร้างศาสนทายาทและฟื้นฟูธรรมะผ่านกรรมฐาน, เชื่อมวัฒนธรรมไทย-เขมร และเป็นศูนย์รวมจิตใจ ยึดเหนี่ยวทางวิญญาณ

คำสำคัญ: หลวงปู่สรวง, ประวัติ, คำสอน, บทบาท, ศูนย์รวมจิตใจ

Abstract

This academic article aims to study and interpret the history, teachings, and role of Luang Pu Suang, the earth-playing angel, by focusing on the analysis from legend to fact. This study utilized content analysis of various documents and data, systematically

categorizing issues to generate recommendations that enhance knowledge and understanding of Luang Pu Suang in a comprehensive and appropriate manner. The findings revealed that:

Luang Pu Suang was an ascetic monk who played a role across the Thai-Cambodian cultural border. He lived a simple, solitary life and communicated Dhamma through authentic ways of life that aligned with local beliefs, particularly in the lower Isan region. Amidst war and poverty, he was a center of hope, compassion and inspiration, with profound and enigmatic Dhamma strategies and genuine compassion.

Luang Pu Suang's teachings emphasized practical practice based on the three principles of meritorious actions: giving, morality, and meditation, combined with sufficiency, loving-kindness, right view, and letting go. He taught Dharma through short speeches in the Khmer language and riddles reflecting local wisdom, aiming to encourage people to live virtuous lives, rely on themselves and understand the consequences of kamma for true liberation from suffering.

Luang Pu Suang played a variety of roles in both the spiritual and secular spheres, such as developing communities, establishing colleges, promoting careers, spreading the Dhamma in a simple, enigmatic manner, teaching through action; possessing great compassion, helping those in need; knowing nature and making accurate predictions; possessing supernatural powers, and being revered for his miracles; leading a humble life, serving as a model of sacrifice; creating religious heirs and reviving the Dhamma through meditation; bridging Thai and Khmer cultures and serving as a spiritual center and supporter.

Keywords : Luang Pu Suang, History, Teachings, Role, Spiritual Center

บทนำ

หลวงปู่สรวง หรือที่พุทธศาสนิกชนชาวไทยรู้จักกันในนาม “เทวดาเดินดิน” เป็นพระดาบสผู้ลึกลับ และเป็นที่เคารพศรัทธาอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “อีสานใต้” ของประเทศไทย ประกอบด้วย 5 จังหวัด ได้แก่ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี และนครราชสีมา ท่านมีเรื่องราวชีวิตที่เต็มไปด้วยปริศนาและความมหัศจรรย์ ทำให้ประวัติของท่านไม่สามารถระบุได้อย่างชัดเจนเหมือนพระเกจิอาจารย์ทั่วไป เช่น ในช่วงอายุ ไม่มีหลักฐานแน่ชัดเกี่ยวกับปีเกิดของหลวงปู่สรวง มีเพียงการคาดคะเนจากผู้ที่เคยพบเห็นท่านว่าท่านมีอายุยืนยาวมาก อาจจะมากกว่าร้อยปี หรือแม้แต่หลายร้อยปี ในส่วนชาติกำเนิด โดยทั่วไปเชื่อกันว่า ท่านเป็นพระสงฆ์ชาวกัมพูชา มาจากทางฝั่งประเทศกัมพูชา โดยเฉพาะในพื้นที่ใกล้กับเทือกเขาพนมกุเลน ซึ่งเป็นเขตศักดิ์สิทธิ์ และแหล่งปฏิบัติธรรมสำคัญของชาวเขมร ในการเริ่มต้นชีวิตนักบวช มีการเล่าขานว่าในช่วงวัยหนุ่ม ท่านได้เริ่มใช้ชีวิตแบบนักบวชเร่ร่อน หรือโยคี อยู่ตามป่าเขาและเทือกเขาพนมกุเลน ซึ่งเป็นที่มาของวัตรปฏิบัติอันสมถะและสันโดษของท่าน

ประวัติของท่านมีแต่เรื่องเล่าเป็นไปในทางตำนาน เช่น ท่านเป็นเชื้อพระวงศ์บ้าง มีความสัมพันธ์กับคณะพระภิกษุสายเหนือโลกบ้าง และมีวิถีชีวิตโดยเฉพาะเครื่องนุ่งห่มที่แตกต่างจากพระภิกษุทั่วไป คือ

บางครั้ง ท่านหม่อมจิ๋ว บางครั้ง นุ่งผ้าเชียวก็มี นุ่งลายผ้าทหารก็มี นุ่งลายผ้าแบบชาวบ้านก็มี (สุธน ศรีหิรัญ, 2556 : 3) ทำให้ตีความไปต่าง ๆ ว่า ท่านเป็นพระภิกษุ หรือ ขวราส หรือดาบส หรือผู้วิเศษ หรือเป็นพระภิกษุสายเหนือโลกที่ไม่ได้ปฏิบัติตามกรอบพระวินัยบัญญัติ

หลวงปู่สรวงมักจะแสดงธรรมผ่านกิริยา อาการ หรือสิ่งของที่ท่านมอบให้ ไม่ได้เทศนาสั่งสอนโดยตรง เช่น การให้แบ่งเม็ด แผ่นทองคำเปลว การนั่งอยู่บนกองดินทราย การชอบอาบน้ำบ่อย ๆ แม้ในฤดูหนาว หรือการก่อกองไฟเสมอ (จารุกิตติ์ กิจวรรณ, 2559 : 41-45) ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแฝงไว้ด้วยความหมายและคำสอนที่ผู้คนที่ต้องใช้ปัญญาพิจารณา

มีเรื่องเล่ามากมายเกี่ยวกับบอภินิหารของหลวงปู่สรวง เช่น การหายตัวได้ การเสกสิ่งของ การหยั่งรู้เหตุการณ์ล่วงหน้า หรือการรักษาโรคภัยไข้เจ็บ ทำให้ผู้คนเชื่อว่าท่านเป็นพระอริยะที่มีฤทธิ์อำนาจ (ดำรงธรรม, 2556: 8) แม้ท่านจะลึกลับและไม่ค่อยพูดคุย แต่หลวงปู่สรวงก็เต็มเปี่ยมไปด้วยเมตตาจิตต่อผู้คนและสรรพสัตว์ ท่านมักจะปรากฏกายในยามที่ผู้คนต้องการความช่วยเหลือ หรือเมื่อมีผู้ไปกราบนมัสการท่านด้วยใจศรัทธา ไม่ว่าจะเป็นใครก็ตาม ผู้คนจำนวนมากต่างได้รับเมตตาจากท่านในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งด้านโชคลาภ ค้ำครองป้องกันภัย หรือให้สติปัญญา ทำให้ไม่เห็นถึงประวัติ คำสอน และบทบาทของหลวงปู่ที่เป็นจริงซึ่งสามารถจับต้องได้ เข้าถึงได้

บทความนี้มุ่งศึกษาวิเคราะห์ตีความชีวประวัติและเรื่องราว คำสอน และบทบาทของหลวงปู่สรวง เทวดาเล่นดิน ด้วยกำแพงทางภาษาและวัตรปฏิบัติที่ไม่พูดคุยมัก หลวงปู่จึงไม่ค่อยเล่าประวัติส่วนตัวให้ใครฟัง (สุธน ศรีหิรัญ, 2556 : 6) ทำให้ไม่มีข้อมูลส่วนตัวของท่านถูกบันทึกไว้ และอาจทำให้เกิดการเล่าต่อเติมให้เกินจริงเมื่อเวลาผ่านไป เรื่องราวรอบตัวท่านได้ถูกหลอมรวมเข้ากับความศรัทธาและตำนาน หรือเรื่องเล่าปาฏิหาริย์ จนกลายเป็น “ครูบาอาจารย์ผู้มีคุณธรรมสูง” ที่แสดงธรรมผ่านวัตรปฏิบัติที่ลึกลับซึ่งเหนือโลก ให้เป็นข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ที่สัมผัสจับต้องได้เหมือนกับพระภิกษุที่เป็นพระเกจิอาจารย์ทั่ว ๆ ไป ไม่ได้มีจุดประสงค์เพื่อลบความศรัทธา แต่เพื่อทำความเข้าใจในแก่นแท้ของคำสอนและคุณธรรมที่ท่านได้แสดงออก เพื่อให้สามารถน้อมนำหลักธรรมและเมตตาบารมีของท่านมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างแท้จริง นับได้ว่า เป็นสิ่งที่ท้าทายอย่างยิ่ง

ศึกษาและตีความประวัติหลวงปู่สรวง เทวดาเล่นดิน

หลวงปู่สรวง หรือที่รู้จักกันในนาม “เทพเจ้าแห่งภูตะแบง” “เทวดาเล่นดิน” “เทพเจ้าแห่งโชคลาภ” หรือ “มหารุณีเทพดาบส” (พระมหาภูลังกา เขมทสสี, 2537 : 66) เป็นพระเกจิอาจารย์ผู้มีชื่อเสียงทั้งในไทยและกัมพูชา มีความโดดเด่นด้านความศักดิ์สิทธิ์ ปาฏิหาริย์ ท่านเป็นชาวกัมพูชาโดยกำเนิด เป็นพระดาบสที่มีชื่อเสียง มีลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างจากพระภิกษุทั่วไป มีวัตรปฏิบัติที่เรียบง่าย สันโดษ และชอบอยู่ตามธรรมชาติ ธุดงค์บำเพ็ญเพียรอยู่ตามป่าเขาและทุ่งนา มักจำวัดตามกระท่อมปลายนา หรือที่พักอาศัยเล็ก ๆ ที่ชาวบ้านสร้างถวาย โดยเฉพาะบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ในแถบจังหวัดศรีสะเกษ และสุรินทร์

หลวงปู่สรวง หรือที่รู้จักกันในนาม “เทวดาเล่นดิน” มีชื่อเรียกหลากหลายที่สะท้อนถึงความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับชาวบ้าน วิถีชีวิตที่อิสระ และลักษณะพิเศษเฉพาะตัวของท่านในแต่ละสถานที่ โดยชื่อเหล่านี้ไม่ได้เป็นสิ่งที่ท่านยึดติด แต่เป็นเครื่องบ่งบอกถึงความรักและความเคารพจากชาวบ้านในแต่ละพื้นที่ ชื่อเรียกต่าง ๆ ของหลวงปู่สรวง ได้แก่ หลวงตาเหมือน หรือ หลวงตาไก่ ชื่อนี้มาจากความผูกพันของท่านกับไก่ชน ซึ่งท่านมักจะอุ้มติดตัวไปด้วยเสมอ ไม่ว่าจะเป็นการธุดงค์หรือโปรดญาติโยม ไก่ชน

สำหรับท่านเป็นเหมือนสหายร่วมทาง และบางครั้งยังใช้เป็นเครื่องมือในการแสดงธรรม หลวงปู่สรวง หรือ หลวงปู่ชวง คำว่า “สรวง” หรือ “ชวง” เป็นภาษาถิ่นกัมพูชา มีความหมายว่า “ใหญ่” หรือ “ผู้มีบารมี” เป็นชื่อที่รู้จักกันโดยทั่วไปในหมู่ศิษยานุศิษย์ไทย-กัมพูชา ใช้เรียกเพื่อเป็นการให้เกียรติว่า “หลวงปู่ผู้ทรงธรรม” หลวงตาเป๊าะ หรือ ลูกตาเป๊าะ “เป๊าะ” ในภาษาท้องถิ่นหมายถึง “ฤๅษี” หรือ “พระดาบส” ชาวบ้านมองว่าท่านมีวิถีชีวิตเช่นฤๅษีที่บำเพ็ญตบะอยู่กับธรรมชาติ จึงเรียกท่านด้วยนามนี้ด้วยความเคารพ หลวงตาเอื้อว มีความหมายคล้ายกับ “หลวงตาเป๊าะ” คือ เป็นพระดาบสในสายตาของชาวบ้าน ชื่อนี้นิยมเรียกในเขตแดนกัมพูชาหรือหมู่บ้านชายแดนที่ท่านเดินทางไปโปรดญาติโยมบ่อย (สุธน ศรีหิรัญ, 2556 : 6) หลวงปู่สะแดง คำว่า “สะแดง” หมายถึง “ผอม” เป็นการเรียกตามรูปลักษณะที่ผอมสูงของหลวงปู่ ชื่อนี้ไม่ได้เป็นการดูหมิ่น แต่แฝงไว้ด้วยความรักและความคุ้นเคยของชาวบ้าน หลวงตาแครง หรือ หลวงตาว่าว เป็นเพราะท่านชอบเล่นว่าวและมักนำว่าวติดตัวไปด้วยเสมอ การเล่นว่าวของท่านบางครั้งเป็นปริศนาธรรม หรือการสื่อสารธรรมะง่าย ๆ ให้คนเข้าใจโลกและธรรมชาติ ดังนั้น ชื่อจริง ๆ ของท่านไม่มี สำหรับหลวงปู่สรวงแล้ว ชื่อนั้นเป็นเพียงสมมติ ให้ไว้เรียกขานกันเท่านั้น

1. ช่วงวัยเด็ก – วัยหนุ่ม (ประมาณ พ.ศ. 2455–2490)

หลวงปู่สรวงเป็นบุคคลที่มีอยู่จริง เกิดที่หมู่บ้านกุเลนเจิง หรือ กุเลนเหนือ อำเภอกุเลน จังหวัดพระวิหาร ประเทศกัมพูชา เป็นบุตรชาวนา ครอบครัวอยู่ในวัฒนธรรมชาวเขมรพื้นบ้าน มีจิตใจเมตตาต่อสัตว์ตั้งแต่เด็ก มีความแปลกประหลาดจนถูกมองว่า “ไม่เหมือนคนธรรมดา” ตอนเด็ก ๆ พ่อแม่ให้ไปเฝ้าข้าวในนา คอยไล่กมไม่ให้ลิงกินข้าวที่กำลังจะได้เวลาเก็บเกี่ยว ท่านก็คอยไล่กมตามคำสั่ง จนกระทั่งตัวท่านเองเกิดอาการหิวข้าวขึ้นมาบ้าง ได้นึกไปถึงนกซึ่งมันคงหิวเหมือนกัน เห็นใจนกอย่างบอกไม่ถูก หลังจากนั้นปล่อยให้นกลงจิกข้าวตามสบาย พ่อแม่ทราบที่ท่านทำเช่นนั้นก็ลงโทษเยี่ยงนตี หมายให้หลาบจำไม่ทำอีก ต่อมา พี่ชายจะแต่งงาน เขาไปหาปลามาขังไว้ในครุ หาหมูป่ามาขังไว้ในคอก เตรียมไว้ทำอาหารเลี้ยงแขก ท่านรอจนใครต่อใครเผลอ แอบย่องเข้าไปปล่อยหมด ทั้งปลาทั้งหมู ทั้งงานไม่มีอะไรกิน พ่อแม่โกรธจัด ไล่ท่านหนีไป ไม่ให้อยู่ด้วย ท่านก็ไป เดินเข้าป่าขึ้นเขาไม่มีจุดหมาย

ในช่วงวัยรุ่น ท่านเริ่มใช้ชีวิตแบบนักบวชเร่ร่อนหรือโยคีในพื้นที่ใกล้เคียงเขาพนมกุเลน ซึ่งถือเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของชาวเขมร ยิ่งต่อกี่ย่างถึงวัตรปฏิบัติอันสมณะและสันโดษของท่าน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญที่ทำให้ท่านได้รับการขนานนามว่า “เทวดาเดินดิน” และเป็นที่เคารพศรัทธามาจนถึงปัจจุบัน

2. ช่วงออกจาริกฝึกตน – บำเพ็ญภาวนา (พ.ศ. 2490–2515 โดยประมาณ)

หลวงปู่สรวงเดินทางอยู่ทั่วเขตชายแดนกัมพูชา-ไทย โดยเฉพาะในบริเวณพนมกุเลน, บันเตียเมียนเจย พระวิหาร เสียมราช ใช้ชีวิตเร่ร่อน บำเพ็ญสมณะอยู่ตามป่าเขา ศาลาเก่า ถ้ำ หรือตามทุ่งนาในบริเวณชายแดนกัมพูชาและไทยแถบอีสานใต้ มีลักษณะการแต่งกายแบบโยคีหรือดาบส ปลอยผมเครารุงรัง ห่มผ้าหลากสี ในช่วงแรก หลวงปู่สรวงมักแต่งกายคล้าย โยคี หรือ ดาบส โดยบางครั้งก็สวม จีวรพระภิกษุ แต่บ่อยครั้งจะนุ่งผ้าหลากสีที่ดูรุ่มร่าม และปล่อยให้ หนวดเครา รุงรัง ซึ่งเป็นลักษณะที่ชวนให้นึกถึงฤษีหรือนักบวชนอกศาสนาในอินเดีย ต่อมาภายหลัง การแต่งกายของท่านเริ่มเปลี่ยนไป ท่านเริ่มนิยมนวม ผ้าขาว และห่ม จีวรสีเหลือง ซึ่งเป็นสีที่สง่างามและเป็นที่ยอมรับในการแต่งกายของพระภิกษุสงฆ์ การเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้ท่านได้รับการยอมรับและถือว่าเป็นพระภิกษุโดยสมบูรณ์ในสายตาของสาธุชน (มูลนิธิพุทธอุทยานสัมพุทธ (หลวงปู่สรวงให้ปลูกป่า), ม.ป.ป. : 7) โดยสรุปแล้ว การแต่งกายของหลวงปู่สรวงได้วิวัฒนาการจากการเป็นผู้ที่ดูคล้ายดาบสหรือโยคีในช่วงแรก มาสู่การเป็นพระภิกษุที่ห่มผ้าเหลืองในเวลาต่อมา ในทุกแห่งที่ท่านพำนัก จะมีสัญลักษณ์ประจำตัวที่โดดเด่นและเป็นที่จดจำ คือ เสาไม้สูงปักอยู่ มีเชือกขาวโยงระหว่างกระตอมกับเสาหรือต้นไม้ข้างเคียง และมีวาวขนาดใหญ่ที่บูด้วยจีวรหรือกระดาดขาวไว้ นอกจากนี้ ท่านยังคงสูบกongไฟไว้ตลอดเวลา ไม่ว่าจะกลางวันหรือกลางคืน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่ทำให้ผู้คนจดจำท่านได้ บางครั้ง ลูกศิษย์เอาของไปถวาย หลวงปู่ก็จะโยนเข้ากองไฟ (สุธน ศรีหิรัญ, 2556 : 7) หลวงปู่ต้องการเตือนว่า สิ่งของ แม้จะดูมีค่าทางโลก แต่หากยึดมั่นถือมั่น ก็กลายเป็นเครื่องพินาศการจิต และเตือนให้รู้ว่าธรรมะไม่อยู่ในวัตถุ แต่อยู่ในจิตที่รู้เท่าทันและปล่อยวาง

3. ช่วงสงครามเขมรแดง (พ.ศ. 2518–2522 โดยประมาณ)

ในช่วงสงครามกลางเมืองกัมพูชาและยุคเขมรแดง (พ.ศ. 2518–2522) นับเป็นยุคมืดทางประวัติศาสตร์ของชาวกัมพูชา ที่มีการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์และทำลายวัดวาอารามอย่างรุนแรง แต่ในช่วงเวลาเดียวกันนั้น หลวงปู่สรวงอาศัยอยู่ฝั่งกัมพูชาทางพระวิหาร หรือพนมกุเลนเป็นหลัก หลวงปู่สรวง หรือ “เทวดาเล่นดิน” ซึ่งมีวิถีชีวิตเร่ร่อน ได้แสดงบทบาทอันสำคัญต่อชุมชน โดยเฉพาะในเขตหมู่บ้านกุเลนเจิง จังหวัดพระวิหาร ทำให้หมู่บ้านกุเลนเจิง ซึ่งท่านจำพรรษาอยู่ รอดพ้นจากการถูกทำลายโดยเขมรแดง ชาวบ้านเล่าว่า ท่านมักแสดงพฤติกรรมประหลาด เช่น วิ่งถือข้าวของเหมือนคนหนีตาย ปีนต้นไม้ห้อยหัวลง มา มัดแขนตัวเองด้วยเชือก สิ่งเหล่านี้คือ “อุบาย” สร้างสัญญาณเตือนภัยล่วงหน้า และทำให้ผู้คนรับรู้ได้ว่าอันตรายกำลังใกล้เข้ามา แต่ภายหลังไม่นาน หมู่บ้านใกล้เคียงถูกเขมรแดงบุก ชาวบ้านกุเลนเจิงจึงเริ่ม “เตรียมตัวอพยพ” และ รอดตายได้ เพราะคำใบ้จากท่าน

บทบาทของหลวงปู่สรวงในช่วงสงครามเขมรแดง มิใช่การต่อสู้ด้วยอาวุธ แต่เป็นการต่อสู้ด้วยธรรมะ อุบาย และเมตตา จนทำให้ท่านเป็นที่เคารพนับถือ และหมู่บ้านที่ท่านอยู่ รอดพ้นจากความพินาศได้อย่างอัศจรรย์

4. ช่วงหลังสงครามจนถึงปลายชีวิต (ประมาณ พ.ศ. 2523–2543)

ท่านยังคงเดินทางไปกลับกัมพูชา-ไทยอยู่บ้าง โดยเฉพาะเพื่อเยี่ยมชาวบ้านหรือญาติธรรมที่เคยเคารพศรัทธา อย่างไรก็ตาม ช่วงนี้ หลวงปู่สรวงใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ฝั่งไทยมากขึ้น ในพื้นที่อีสานใต้ บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ตามเทือกเขาพนมดงรัก กระตอมเถียงนาในอำเภอขุนหาญ และอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ หลวงปู่เคยเดินธุดงค์แถบนี้ ตลอดทั้งบุรีรัมย์ สุรินทร์ อุบลราชธานี และนครราชสีมา ในช่วงหลัง หลวงปู่เผยแผ่ธรรมในภาคกลางและภาคตะวันตก คือวัดเลียบราษฎร์บำรุง เขตบางซื่อ กรุงเทพฯ วัดป่าเลไลยก์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี (ร.ต. ณะสิทธิ์ ดวงจันทร์, 2559 : 61 และ 144) วัดแก้ว

เกาะลอย อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ มูลนิธิพุทธอุทยานสัมพุทธโธ (หลวงปู่สรวงให้ปลูกป่า) อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ในภาคเหนือ หลวงปู่เคยเดินทางไปเพื่อโปรดญาติโยมในจังหวัดพะเยา และจังหวัดลำปาง และรุดงค์เผยแผ่ธรรมะเชิงปริศนาแก่ชาวล้านนา หลวงปู่เดินทางมาแสดงธรรมและเผยแผ่แนวทางการให้ทาน “ออยเตียนสรูล” ในภาคตะวันออก จังหวัดจันทบุรี วัดป่าหนองลุ่มอำเภอนานนคร จังหวัดสระแก้ว และกระท่อมนาไถ่สำนักสงฆ์วังหิน อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี

เมื่อท่านมีสังขารที่โรยรามากขึ้น จึงเลือกพักอาศัยอยู่ในบริเวณ 3 หมู่บ้านหลัก ได้แก่ บ้านจบกน้อย บ้านรุน บ้านละลม ทั้ง 3 หมู่บ้านตั้งอยู่ในเขตอำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งอยู่ติดกับเขตเทือกเขาพนมดงรัก เป็นพรมแดนธรรมชาติระหว่างประเทศไทยกับกัมพูชาและลาว พื้นที่เหล่านี้นี้ยังคงความเป็นธรรมชาติ มีป่าเขา และสายน้ำ ท่านพูดภาษาเขมรเป็นหลัก และยังคงสื่อสารกับชาวบ้านตามวิถีเขมรพื้นบ้าน (มูลนิธิพุทธอุทยานสัมพุทธโธ (หลวงปู่สรวงให้ปลูกป่า), ม.ป.ป. : 7)

สรุปโดยรวม หลวงปู่สรวง “เทวดาเล่นดิน” ท่านเป็นชาวกัมพูชาโดยกำเนิด และมีชีวิตอยู่ในประเทศกัมพูชาช่วงเวลาสำคัญหลายช่วง ในช่วงปลายของชีวิต หลวงปู่สรวงใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ฝั่งไทยมากขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่อีสานใต้ หลวงปู่เผยแผ่ธรรมะในภาคกลางและภาคตะวันตก ภาคเหนือ และภาคตะวันออกของประเทศไทย หลวงปู่สรวงเป็นพระภิกษุผู้มีบารมีที่ไม่ได้จำกัดอยู่แค่ในวัดหรืออาราม แต่ท่านเผยแผ่ธรรมด้วย “ชีวิต” การรุดงค์ และการปฏิบัติธรรมอยู่กับป่าและชาวบ้าน ธรรมของท่านแผ่ไพศาลด้วยความเรียบง่ายแต่ลุ่มลึก สะท้อนผ่านคำสอน เช่น “นะเกิ้ล โมกาย” อยากได้ให้ทำเอง และ “ออยเตียนเมียนบาน” ให้ท่านรวยได้ แม้ประวัติของหลวงปู่สรวงจะเต็มไปด้วยความลึกลับและเรื่องเล่าปาฏิหาริย์ แต่ท่านก็เป็นที่เคารพศรัทธาอย่างยิ่งในหมู่พุทธศาสนิกชน โดยเฉพาะในเรื่องความเมตตา ความสันโดษ และการช่วยเหลือผู้คนของท่าน

ศึกษาและตีความคำสอนของหลวงปู่สรวง เทวดาเล่นดิน

การศึกษาคำสอนของหลวงปู่สรวงจึงเป็นการเรียนรู้จากภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดผ่านการปฏิบัติจริง และเป็นเครื่องเตือนใจให้เราพิจารณาธรรมะจากสิ่งรอบตัวในชีวิตประจำวัน คำสอนของหลวงปู่สรวงมีลักษณะพิเศษคือไม่ได้รวมอยู่ในตำราเล่มใดเล่มหนึ่งอย่างเป็นระบบ แต่ปรากฏในรูปแบบที่หลากหลายและกระจัดกระจาย ซึ่งสะท้อนถึงความเป็นธรรมชาติและไม่มียึดติดของท่าน คำสอนเหล่านี้เป็นไปตามบริบทของสถานการณ์และปัญหาที่ผู้คนกำลังเผชิญอยู่ ทำให้คำสอนมีความเฉพาะเจาะจงและตรงกับความต้องการของผู้ฟังในขณะนั้น หลวงปู่ไม่เน้นเทศนาธรรมแบบเป็นทางการ แต่ใช้ถ้อยคำธรรมดาสั้น กระชับ เข้าใจง่าย มักเป็นคำพูดไม่กี่คำ หรือประโยคสั้น ๆ ที่มีพลังและแฝงปริศนาธรรม แต่สะท้อนใจ มีภาษาขมเปรี้ยวสมอยู่เสมอ เพราะท่านเป็นชาวเขมร มีการใช้ภาษาเขมรเพื่อให้เกิดรหัสธรรมที่ผู้ฟังต้อง “เปิดใจและพิจารณา” ท่านมักสอนผ่านคำพูดประโยคสั้น ๆ กับพระภิกษุ และชาวบ้าน รวมถึง เขียนบนแผ่นกระดาษ ผงบ้าน หรือแม้แต่เขียนไว้ที่แขนพระประธาน แล้วปล่อยให้คนตีความ ท่านมักสอนให้มุ่งเน้นการลงมือปฏิบัติจริง โดยไม่มีพิธีรีตอง ดังนั้น การรวบรวมและศึกษาคำสอนเหล่านี้ของหลวงปู่สรวงจึงต้องอาศัยการประมวลผลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นจากผู้ที่เคยได้ยินได้ฟังมาโดยตรง หรือจากบันทึกต่าง ๆ ที่มีอยู่

คำสอนของหลวงปู่สรวง เป็นการผสมผสานคำสอนทางพระพุทธศาสนาเข้ากับภาษาขมเปรี้ยวพื้นถิ่นอย่างลึกซึ้ง โดยมีเนื้อหาชี้แนะการดำเนินชีวิตทางธรรมและทางโลก เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตที่หลวงปู่

สรองสอนให้ผู้คนอยู่ด้วยความดีและได้ผลดีทั้งในชาตินี้และชาติหน้า และมุ่งหวังให้ผู้คนปฏิบัติตามเพื่อความพ้นทุกข์อย่างแท้จริง ดีความได้ดังนี้ (มานพ นักการเรือน และคณะ, 2567 : 5-7)

1. ยั่วตราศีล แปลว่า การรักษาศีล แสดงถึงการมีศีล คือการตั้งมั่นอยู่ในความดีงาม รักษาใจไม่ให้ไปในทางเบียดเบียนตนและผู้อื่น เป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิตที่สงบสุข ทั้งทางโลกและทางธรรม

2. ออยเตียนสรูล แปลว่า ให้ทานแล้วมีความสุข แสดงถึงการให้ทานด้วยจิตบริสุทธิ์ ย่อมนำมาซึ่งความปิติสุขทั้งแก่ผู้ให้และผู้รับ ไม่ใช่เพียงแค่ทรัพย์สิน แต่รวมถึงรอยยิ้ม น้ำใจ และเมตตา เป็นการเน้นย้ำถึงคุณค่าของการแบ่งปัน และการเห็นประโยชน์สุขของผู้อื่นเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งนำมาซึ่งความสุขในชีวิตตนเอง

3. ออยเพิ่มพูน แปลว่า บุญเพิ่มพูน แสดงถึงทุกการกระทำดีที่สั่งสมไว้อย่างต่อเนื่อง ย่อมส่งผลให้บุญเพิ่มขึ้น ทั้งในชาตินี้และภพหน้า

4. บายตักเจีย แปลว่า ข้าวน้ำดี แสดงถึงเมื่อจิตใจสะอาด มีศีล มีทาน ย่อมนำมาซึ่งความอุดมสมบูรณ์ในชีวิต การมีกินมีใช้ ไม่ขาดแคลนปัจจัยสี่ แม้ “ข้าวน้ำ” ก็จะได้ สะท้อนความอยู่ดีมีสุขทั้งกายและใจ

5. นะเกิ้ล โมกาย แปลว่า อยาได้ ให้ทำเอง แสดงถึงไม่มีความสำเร็จใดได้มาโดยปราศจากความเพียร ความอยากไม่พอ ต้องลงมือทำเอง เป็นคำสอนที่เน้น ความรับผิดชอบ และ ความพยายามด้วยตนเอง

6. ออยเตียนเมียนบาน แปลว่า ให้ทานแล้วจะร่ำรวย แสดงถึงการให้ที่มีเจตนาบริสุทธิ์ คือการเปิดช่องทางแห่งความมั่งมี โดยเฉพาะความร่ำรวยทางใจ และแม้ทางวัตถุก็อาจตามมาในภายหลังอย่างไม่คาดคิด

7. กัมคอนเวีย แปลว่า กรรมของมัน แสดงถึงทุกคนล้วนมีกรรมเป็นของตน สิ่งที่เกิดขึ้นกับใคร ก็ย่อมเป็นผลของกรรมที่เขาได้กระทำไว้ ไม่ควรไปยุ่งหรือตัดสินผู้อื่นง่าย ๆ เป็นการสอนให้มี อุเบกขา และ สติ

8. กันตุยมะมาย แปลว่า การประพฤติขึ้นพรหม แสดงถึงการดำรงชีวิตอย่างประเสริฐ คือการดำเนินตามหลักพรหมวิหาร 4 ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา หรืออาจหมายถึงพรหมจรรย์ หมายถึงการดำเนินชีวิตอันประเสริฐ เพื่อมุ่งสละกิเลสพันทุกข์ โดยประกอบด้วยหลักปฏิบัติ 10 ประการ คือ ทำทาน – ให้สิ่งของเพื่อบุญกุศล เวียยาวัจจ – ขวนขวายในกิจกรรมที่ต้งามรักษาศีล 5 – เว้นชั่วทางกายวาจาแผ่เมตตา – มีใจกรุณาต่อสรรพสัตว์ งดเมถุนธรรม – ละเว้นจากกิจกรรมทางเพศ สทาร์สันโดช – พอใจเฉพาะคู่ครองของตน เพียรภาวนา – ฝึกสมาธิอย่างสม่ำเสมอ รักษาศีล 8 – ยกระดับศีลให้สูงขึ้น เจริญมรรคมืองค์ 8 – ดำเนินตามทางสายกลาง และปฏิบัติศาสนา คือ ไตรสิกขา – ฝึกศีล สมาธิ ปัญญา

9. กำนิต เจียเจีย แปลว่า ให้คิดดีดี แสดงถึงเป็นการสอนให้ใช้สติ พิจารณาให้รอบคอบ ก่อนคิดพูด หรือกระทำการใด เป็นหลักของ “สัมมาทิฐิ” คือความเห็นชอบ

10. ออยเตียนเมียนบาน แปลว่า ให้ทานแล้วร่ำรวย แสดงถึงผลของการให้ทาน ว่าเป็นเหตุแห่งความมั่งมีในอนาคต ทั้งทางทรัพย์สินและทางใจ

11. ไตวตามโพลวพลือ แปลว่า ไปตามทางสว่าง แสดงถึงการดำเนินชีวิตตามทางธรรม ทางแห่งปัญญา ความดี และความเจริญ ไม่หลงทางมืด (อบายมุข)

12. คองกี แปลว่า ของเขา หมายถึงว่า ของที่ถูกเผา หรือโยนออกไปนั้น ไม่ใช่ของ ๆ เราอีกต่อไป ท่านยืนยันสิ่งนี้ให้ศิษย์เข้าใจว่า สิ่งของใดที่เรานำมาถวาย ทิ้งที่ที่ถวายแล้ว สิทธิการครอบครองได้เปลี่ยนไป นั่นคือแนวทางของการ “สละ” อย่างแท้จริง

นอกจากนั้น มีคำสอนเกี่ยวกับการพยากรณ์ เช่น นางนาคบันดาลน้ำจากทะเลขึ้นไปบนฟ้าพอบครบ 3 วัน 3 คืน น้ำเหล่านั้นก็กลายเป็นลูกเห็บ พญานาคบันดาลให้ลูกเห็บตกลงมา ลูกหนึ่งบ้าง 2 ลูกบ้าง ลูกเห็บนี้มีพิษ ถ้าตกถูกใครจะตายไม่รอด พญานาคบันดาลลูกเห็บตกลงมาใส่คน ผู้คนจะตายระเนระนาด สามารถตีความได้หลายแง่มุม ขึ้นอยู่กับบริบทและความเชื่อของผู้ตีความ ได้แก่ **การตีความเชิงอภินิหารหรือตำนาน** ในบริบทของเรื่องเล่าทางศาสนาหรือตำนาน การกระทำของนางนาคและพญานาคสะท้อนถึงพลังอำนาจเหนือธรรมชาติและความสามารถในการควบคุมปรากฏการณ์ธรรมชาติ พญานาคเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ที่มีปรากฏในคติชนวิทยาของไทยและเอเชีย มีทั้งบทบาทที่เป็นผู้พิทักษ์และผู้ลงโทษ การที่ลูกเห็บมีพิษและทำให้ผู้ที่ถูกตกใส่เสียชีวิต อาจสื่อถึง พญานาคอาจลงโทษกลุ่มคนที่มีบาปหรือประพฤติไม่ดี ทำให้ลูกเห็บพิษเป็นเครื่องมือในการชำระล้าง **การตีความเชิงสัญลักษณ์** เรื่องราวนี้อาจเป็นสัญลักษณ์ถึงบางสิ่งบางอย่างที่ซ่อนอยู่คือ ลูกเห็บที่เป็นพิษอาจเป็นสัญลักษณ์ของภัยพิบัติทางธรรมชาติที่มนุษย์ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น โรคระบาด ภาวะแห้งแล้ง หรือน้ำท่วมใหญ่ ซึ่งมีผลกระทบถึงชีวิตของผู้คน และ **การตีความเชิงข้อคิดทางธรรม** เหตุการณ์นี้สะท้อนถึงความเป็นอนิจจังของสรรพสิ่ง (ไม่เที่ยงแท้) ความเป็นทุกข์ (การเกิด การตาย การสูญเสีย) และความเป็นอนัตตา (ไม่มีตัวตนถาวร) การที่พญานาคบันดาลให้ลูกเห็บตกลงมาใส่คน อาจเป็นการแสดงให้เห็นว่าชีวิตของมนุษย์นั้นขึ้นอยู่กับผลกรรมที่กระทำมา ไม่ว่าจะเป็นกรรมดีหรือกรรมชั่ว ผู้ฟังอาจได้รับการสอนให้ตระหนักถึงความไม่แน่นอนของชีวิต และเรียนรู้ที่จะปล่อยวางจากความยึดติด

สรุปโดยรวม คำสอนของหลวงปู่สรวง คือการสั่งสมบุญ ได้แก่บุญกิริยาวัตถุ คือหลักการทำกรรมดี มี 3 ข้อ ประกอบด้วย ข้อที่ 1 ทานมัย คือทำบุญด้วยการให้ปันสิ่งของ ข้อที่ 2 สีลมัย คือทำบุญด้วยการรักษาศีลหรือประพฤติดีมีระเบียบวินัย ข้อที่ 3 ภาวนามัย คือทำบุญด้วยการเจริญภาวนา คือฝึกอบรมจิตใจในขั้นสมณะและวิปัสสนา ความเพียร ความรับผิดชอบ และความพยายามด้วยตนเอง ความพอเพียง ความเข้าใจเรื่องกรรม ความไม่เบียดเบียน และการประพฤติพรหมจรรย์ สัมมาทิฐิคือความเห็นชอบ มีเมตตา แบ่งปัน เดินตามทางแห่งความดีงาม ตลอดทั้งการ “สละ” อย่างแท้จริง เป็นการปล่อยวาง การไม่ยึดติดในวัตถุ และการให้ทานโดยไม่หวังผลตอบแทน ทำให้ได้ผลดีทั้งในชาตินี้และชาติหน้า และพ้นทุกข์อย่างแท้จริง นอกจากนี้ มีคำสอนเกี่ยวกับการพยากรณ์ เช่น นางนาคบันดาลน้ำจากทะเลขึ้นไปบนฟ้า สามารถตีความได้หลายแง่มุม ขึ้นอยู่กับบริบทและความเชื่อของผู้ตีความ

ศึกษาและตีความบทบาทของหลวงปู่สรวง

หลวงปู่สรวง หรือที่รู้จักกันในนาม “เทวดาเดินดิน” มีบทบาทสำคัญในฐานะพระเกจิอาจารย์ผู้เปี่ยมด้วยเมตตา มีวัตรปฏิบัติที่สมณะ สันโดษ ที่ได้รับความเคารพศรัทธาอย่างกว้างขวางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “อีสานใต้” ของประเทศไทย ประกอบด้วย 5 จังหวัด ได้แก่ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี และนครราชสีมา และแถบชายแดนไทย-กัมพูชา ไม่ได้ยึดติดกับรูปแบบทางศาสนาที่ตายตัว แต่เน้นไปที่คุณธรรมภายในที่ประจักษ์แก่สายตาของผู้คน บทบาทและความสำคัญของท่านเป็นที่ประจักษ์ในหลายด้าน ดังนี้

1. บทบาทด้านการพัฒนาชุมชนและสังคมผ่านวัดโพธิ์พัฒนาและมูลนิธิ

บทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม ผ่านการพัฒนาวัดโพธิ์พัฒนา ให้เป็นศูนย์กลางทางศาสนาในมิติด้านการแสวงบุญและเศรษฐกิจที่สำคัญในภูมิภาค โดยได้พัฒนาเป็นศูนย์กลางการบำเพ็ญกุศลสรีระสังขารของท่าน และเปิดตลาดสินค้าชุมชน เพื่ออำนวยความสะดวกและส่งเสริม

เศรษฐกิจท้องถิ่น ช่วยสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านและผู้ประกอบการท้องถิ่น (พระปลัดสุตฤทธิ์ ธนสารโ และ ยโสธรา ศิริภาพระภากร, 2563 :79) แสดงให้เห็นถึง “พลังของการศรัทธา” ที่สามารถขับเคลื่อน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและเศรษฐกิจในระดับชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นผลพวงโดยตรงจาก บารมีของหลวงปู่สรวง

การจัดตั้งวิทยาลัยเทคโนโลยีหลวงปู่สรวง แสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการของบทบาท “พระเกจิ” จาก การให้พรทางจิตวิญญาณไปสู่การ “สร้างโอกาสทางสังคม” ที่เป็นรูปธรรม ยังช่วยสร้างอาชีพให้กับเยาวชน และคนในท้องถิ่น ทำให้พวกเขามีทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพและลดการย้ายถิ่นฐานเพื่อหางาน การลงทุนระยะยาวในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นการลงทุนระยะยาวในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตและลดความเหลื่อมล้ำในพื้นที่ชายแดนอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะ สำหรับผู้ด้อยโอกาส และการช่วยเหลือด้านสาธารณสุขและสมุนไพรแก่ชุมชน มูลนิธิหลวงปู่สรวง วัดไพร พัฒนา มีบทบาทในการช่วยเหลือสังคมในด้านสาธารณสุข โดยเฉพาะการนำสมุนไพรพื้นบ้านมาใช้ในการ รักษาผู้ป่วย แสดงให้เห็นถึง “การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น” และ “การผสมผสานระหว่างความเชื่อ ดั้งเดิมกับความทันสมัยใหม่” สิ่งนี้ไม่เพียงแต่ตอบสนองความต้องการด้านสุขภาพของชุมชน แต่ยังเป็น การรักษาและส่งเสริมคุณค่าของแพทย์แผนโบราณ

2. บทบาทด้านการเผยแผ่ธรรมและคำสอน

หลวงปู่สรวงเป็นพระที่พูดน้อยและสงบเงียบ หลวงปู่ไม่ได้สอนเพียงแค่คำพูด แต่สอนผ่านการ กระทำ เช่น ความเรียบง่าย ไม่สะสม ไม่ยึดติดวัตถุ อยู่ตามกระท่อมในไร่นา กินข้าววัดหรือของชาวบ้านที่ ถวายแบบเรียบง่าย เป็นการสอนให้คนลดความโลภและดำเนินชีวิตด้วยสติ คำสอนของท่านจึงมักอยู่ใน รูปแบบของ “ปริศนาธรรม” ซึ่งผู้คนที่ต้องขบคิดและตีความเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงที่แฝงเร้นอยู่ (มานพ นักการเรือน และคณะ, 2563 : 381-385) ตัวอย่างปริศนาธรรมที่เล่าขานกัน ได้แก่ **การก่อกองไฟอยู่เสมอ** ไม่ว่าจะกลางวันหรือกลางคืน หลวงปู่มักจะก่อกองไฟไว้ ซึ่งตีความได้ว่า เป็นการเผากิเลส หรือเป็นการให้ ความอบอุ่นแก่ผู้คนและสัตว์ **การโยนสิ่งของที่ได้รับถวายเข้ากองไฟ** สิ่งนี้เป็นปริศนาที่ชี้ให้เห็นถึงความไม่ ยึดติดในวัตถุสิ่งของ และการปล่อยวาง **การอุ้มไก่** ตีความได้ว่าเป็นการสอนให้คนขยันทำมาหากิน ตื่นเช้า และมีสติจะในการดำเนินชีวิต **การใช้ชีวิตแบบสมถะ สันโดษ** หลวงปู่พำนักอยู่ตามกระท่อมเถิงนา ไม่ยึด ติดในที่อยู่ แสดงถึงการละกิเลสและใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย **การจับอาหารเทไปข้างกระท่อม ขว้างขนม และผลไม้ออกไปข้างนอก** ในตอนถวายจังหัน หลวงปู่ได้เทอาหารและขว้างขนมผลไม้ เป็นพฤติกรรมที่ดู แปลกในสายตาปุถุชน แต่ในทางธรรมมีนัยยะลึกซึ้ง แสดงถึง “การแผ่เมตตาให้แก่เวไนยสัตว์” คือ สรรพ สัตว์ทั้งหลายที่ยังเวียนว่ายในวัฏสงสาร ทั้งภพภูมิที่มองเห็นและมองไม่เห็น เช่น เจ้ากรรมนายเวร เทวดา เปเรต หรือวิญญาณ การแสดงออกทางพฤติกรรมแบบนี้จึงมีลักษณะของ “การสงเคราะห์โดยไม่เลือกชน ชั้น” รวมถึงผู้ที่มองไม่เห็นด้วยตาเนื้อ **บาตรเปล่า ๆ ที่หลวงปู่สรวงคนในบาตร** หลวงปู่สรวงอาจต้องการ สอนว่า โลกธรรมทั้งหลาย (ลาภ ยศ สุข สรรเสริญ) เหมือนสิ่งที่ดีเหมือนจะมีอยู่ แต่แท้จริงแล้วว่างเปล่า ไม่ จีรัง ไม่ควรยึดติด หรือในเชิงธรรม บาตรเปล่า หมายถึงจิตใจที่ว่างจากความยึดมั่นถือมั่น ว่างจากตัวตน (ทิพยจักร, 2556 : 35-36)

หลวงปู่สรวงไม่ได้เทศนาสั่งสอนโดยตรงเหมือนพระสงฆ์ทั่วไป แต่ท่านจะแสดงธรรมผ่านวัตร ปฏิบัติที่แปลกตาและเป็นปริศนาธรรม หลวงปู่มักพูดปริศนาธรรมสั้น ๆ แต่ได้ใจความ เตือนสติคนไม่ให้ หลงผิด เช่น “นะเกิ้ล โมกาย” (อยากได้ ให้ทำเอง) หรือ “กัมคอนเวีย” (กรรมของมัน) การที่คำสอนของ ท่านอยู่ในรูปแบบปริศนาธรรมแทนที่จะเป็นการเทศนาโดยตรง แสดงให้เห็นถึงแนวทางการเผยแผ่ธรรมที่

เน้นการ “เรียนรู้ด้วยตนเอง” และ “การเข้าถึงปัญญาผ่านการพิจารณา” ซึ่งอาจมีประสิทธิภาพในการสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งและยั่งยืนกว่าสำหรับผู้แสวงหา แนวทางนี้ยังสอดคล้องกับบุคลิกที่ลึกซึ้งและสันโดษของท่าน

ท่านมักจะพูดและสอนว่า “ออย เตียน สรุล, บายตักเจีย” ซึ่งแปลว่า “ให้มีสุขสบาย, ข้าวดีน้ำดี” วลีนี้เป็นคำสอนที่เรียบง่ายแต่ทรงพลัง สะท้อนปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” ที่เน้นความอุดมสมบูรณ์จากภายในและความพึงพอใจในสิ่งที่ตนมี ในบริบทของสังคมเกษตรกรรมภาคอีสาน คำสอนนี้ไม่เพียงแต่เป็นพร แต่ยังเป็นการปลูกฝังแนวคิดเรื่องความพอเพียงและการพึ่งพาตนเอง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชน

แกนหลักของคำสอนครอบคลุม “บุญกิริยาวัตถุ 3” ได้แก่ ทานมัย (การทำบุญด้วยการให้) สілมัย (การรักษาศีล) และภาวนามัย (การพัฒนาจิตใจด้วยการภาวนา) (ที.ปา. (ไทย) 11/305 /269) คำสอนนี้เป็นปริศนาธรรมมุ่งเน้นไปที่การปฏิบัติกรรมฐาน ความสัมพันธ์ทางสังคม เศรษฐกิจ และความเจริญรุ่งเรืองในชีวิต ท่านเน้นการฝึกสมาธิและปฏิบัติธรรมเพื่อนำไปสู่การหลุดพ้นจากทุกข์

3. บทบาทด้านความเมตตาและช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก

หลวงปู่สรวงขึ้นชื่อเรื่องความเมตตา ท่านมักจะช่วยเหลือผู้คนโดยไม่เลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะผู้ยากไร้ แม้หลวงปู่สรวงจะไม่รู้จักชายผู้นั้น ไม่เคยพบหน้า ไม่เคยพูดคุย และไม่ถูกขอความช่วยเหลือ แต่ด้วยจิตแห่งเมตตาอันลึกซึ้ง ท่านกลับ “เลือก” ที่จะโยนเงิน 40,000 บาททิ้งไว้ข้างทางอย่างไม่มีเยื่อใย ทั้งที่ปกติจะไม่รับเงิน และถึงรับก็จะเผาทิ้ง เงินจำนวนนี้กลับ “ตกถึงมือ” ของชายคนหนึ่งซึ่งกำลังจะจบชีวิตตนเองเพราะความจน ไม่มีเงินไถ่บ้านที่จำนองไว้ และไม่ยอมให้พ่อแม่พี่น้องต้องลำบาก จึงตัดสินใจจะผูกคอตาย แต่แล้วปาฏิหาริย์ก็เกิดขึ้น เขาเจอเงินพอดีกับจำนวนหนี้ ที่ต้องใช้ นี่ไม่ใช่เพียงการช่วยชีวิตจากความตายเท่านั้น แต่เป็นการคืน “ความหวัง” ให้คนที่สิ้นหวัง เป็นการให้ “โอกาสใหม่” แก่ชีวิตของคนที่กำลังหมดหนทาง และเป็นการชี้ทางกลับสู่แสงสว่าง โดยที่ชายผู้นั้นไม่จำเป็นต้องรู้เลยว่า “ใครคือผู้ช่วยชีวิตเขา” (พระเฉลิมรัฐ อรุณ, 2560 : 59-61) แม้ในยามสงครามชายแดนไทย-กัมพูชา ชาวบ้านเล่าว่า ท่านจะเปลี่ยนเป็นหนุ่มสาวออกมารับผู้อพยพ และจุดใดที่ท่านไปรับ ผู้คนในบริเวณนั้นมักจะปลอดภัยจากภัยอันตราย (ดำรงธรรม, 2556 : 69) สิ่งนี้สะท้อนถึงบทบาทของท่านในฐานะผู้พึ่งพาใจและผู้ให้ความช่วยเหลือในยามยาก

4. บทบาทด้านการบอกเรื่องเกี่ยวกับดินฟ้าอากาศและภัยธรรมชาติ

หลวงปู่สรวงมีความผูกพันกับธรรมชาติอย่างลึกซึ้ง เชื่อกันว่า ท่านรู้ฟ้า ดิน น้ำ ลม และสามารถบอกเรื่องเกี่ยวกับดินฟ้าอากาศและภัยธรรมชาติได้แม่นยำ ฤดูฝนคือช่วงที่ชาวนากำลังเตรียมการหว่านกล้า ปลูกกล้า ซึ่งหลวงปู่สรวงท่านจะพยากรณ์ว่าฝนจะมากหรือน้อยในปีนั้น ๆ ด้วยการดำนาคือเป็นปริศนา ถ้าปีไหน หลวงปู่ไปขุดหลุมปลูกข้าวในที่สูง ที่เป็นหัวจอมปลวก ปีนั้น ฝนจะตกดีอุดมสมบูรณ์ มีน้ำท่วมถึงที่สูง น้ำจะมาก ปลูกอะไรก็ขึ้น แม้แต่บนที่ดอน แต่ถ้าปีไหนขุดหลุมปลูกข้าวในที่ต่ำ ในปีนั้น ฝนจะแล้งไม่ดี น้ำจะข้งเฉพาะที่ต่ำ ๆ (สุธน ศรีหิรัญ, 2556 : 115-116) คำพูดของหลวงปู่เรื่อง “ปลูกข้าวที่สูง” หรือ “ปลูกข้าวที่ต่ำ” เป็นคำเปรียบเปรยแบบภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งแฝงความรู้ด้านพยากรณ์อากาศแบบโบราณ โดยอาศัยสัญญาณธรรมชาติและสังเกตของท่านซึ่งเป็นรัตตัญญู มีประสบการณ์ชีวิตผ่านโลกมาอย่างยาวนาน ซึ่งชาวบ้านที่ฟังต้อง “ตีความ” ไม่ได้รับตรงตัวเสมอ เป็นภูมิปัญญาแบบปริศนาธรรม ที่หลวงปู่ใช้ในการสื่อสารกับชุมชน

5. บทบาทด้านอภิญญาและปาฏิหาริย์ (ตามความเชื่อศรัทธา)

แม่หลวงปู่จะใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย ไม่ชอบแสดงอิทธิฤทธิ์ แต่เรื่องราวปาฏิหาริย์และความศักดิ์สิทธิ์ของท่านถูกเล่าขานปากต่อปากจนเป็นที่เลื่องลือ ทำให้ท่านได้รับสมญานามว่า “เทวดาเดินดิน” หรือ “เทวดาเล่นดิน” โดยเชื่อกันว่าท่านมีอภิญญาและสามารถแสดงปาฏิหาริย์ได้ เช่น การหายตัวไปอย่างลึกลับ มีเรื่องเล่าว่า ท่านมักจะหายตัวไปจากกระท่อมที่พำนัก บางที หายไป 2-3 ปี แล้วกลับมาปรากฏตัวอีกครั้งโดยที่ไม่มีใครทราบว่าคุณไปอยู่ที่ใดมา (ดำรงธรรม, 2556 : 11) การเดินทางโดยไม่มีพาหนะ ท่านมักจะจุดธูปเดินเท้าไปตามที่ต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่มาของคำว่า “เทวดาเดินดิน” การรักษาโรคภัยไข้เจ็บ ท่านสามารถช่วยเหลือผู้ที่เจ็บป่วยหรือทุกข์ทรมานได้ในลักษณะที่เรียกว่า “เหนือวิสัยทางโลก” วิธีการรักษาของท่านมิได้อาศัยยาแผนปัจจุบัน แต่เป็นการใช้พลังจิต สมาธิ และวิถีแห่งธรรมชาติผสมผสานกันอย่างกลมกลืน **สรีระสังขารไม่เนาเปื่อย** หลังจากที่หลวงปู่ละสังขารในปี พ.ศ. 2543 สรีระของท่านไม่เนาเปื่อย ทำให้ศิษยานุศิษย์ได้นำมาบรรจุในโลงแก้วเพื่อให้ประชาชนได้กราบไหว้ที่วัดไพรพัฒนา จังหวัดศรีสะเกษ

6. บทบาทด้านการเป็นต้นแบบแห่งความเรียบง่ายและเสียสละ

ท่านดำรงชีวิตอย่างสมถะ สันโดษ และเรียบง่าย ไม่สะสมโภคทรัพย์ ไม่ยึดติดสถานที่ บุคคล หรือสิ่งของ ไม่ชอบพำนักอยู่ตามวัดวาอาราม แต่จะจุดธูปบำเพ็ญเพียรอยู่ตามป่าเขา ทุ่งนา หรือกระท่อมเถียงนาที่ชาวบ้านสร้างถวาย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการวางเฉยจากโลกธรรม และการอยู่กับธรรมชาติ ท่านสอนธรรมด้วยการกระทำมากกว่าคำพูด (พระมหาภูลังกา เขมทสฺสี, 2537 : 69) เป็นตัวอย่างให้สังคมตระหนักถึงความพอเพียง ลดความโลภ และมุ่งเน้นคุณค่าที่แท้จริงของชีวิต โดยเฉพาะในยุคที่สังคมมุ่งเน้นบริโภคนิยม ซึ่งเต็มไปด้วยความฟุ้งเฟ้อ และการเสพติดวัตถุ หลวงปู่สรวงกลับดำรงชีวิตอย่างตรงกันข้าม ท่านเป็นดัง “แสงเทียน” ที่คอยส่องทางให้ผู้คนได้ย้อนกลับมาพิจารณาคุณค่าของชีวิตที่แท้จริง คือ ความพอเพียง ความไม่ยึดมั่นถือมั่น และการให้โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

7. บทบาทด้านการสร้างบุคลากรทางศาสนา

หลวงปู่สรวงให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการสนับสนุนและการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในพระพุทธศาสนา โดยเน้นทั้งการฝึกฝนภายในจิตใจและการสนับสนุนด้านการศึกษา ท่านมองว่า การฝึกฝนพระภิกษุสามเณรให้มีความอดทน อดกลั้น มีความเพียร ฝ่าฟันอุปสรรค และเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ไม่ยึดติดความสะดวกสบาย เตือนพระภิกษุให้รู้หน้าที่ เช่น การแสดงให้เห็นว่าท่านไม่สะสม คือการบอกพระว่าอย่าหลงในลาภสักการะ (สุธน ศรีหิรัญ, 2556 : 66) ซึ่งช่วยให้พระภิกษุสามเณรมีจิตใจเข้มแข็ง พร้อมเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณแก่สังคมและมุ่งมั่นในการเผยแผ่ธรรมะ รวมถึงการส่งเสริมการสอบธรรมสนามหลวงให้แก่สามเณร (ดำรงธรรม, 2556 : 63-64) ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างศาสนทายาทรุ่นใหม่ที่มีความรู้ความเข้าใจในพระธรรมวินัยอย่างแท้จริง เพื่อให้สามเณรเติบโตเป็นเสาหลักของพระพุทธศาสนาในอนาคต นอกจากนั้น หลวงปู่สรวงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรบวชอยู่ต่อ เพื่อศึกษาและเผยแผ่พระศาสนา โดยเน้นทั้งคันถธุระ (การเรียนรู้พระธรรม) และวิปัสสนาธุระ (การปฏิบัติธรรม) ท่านใช้อุบายธรรม เช่น การยื่นผ้าสบง (ทิพย์จักร, 2556 : 34-35) หรือการกระทำเชิงสัญลักษณ์ เช่น นำเอาน้ำร้อนในกาเทราดลงบนศีรษะ (เทวฤทธิ์, 2559 : 30) เพื่อชี้ให้เห็นว่าการสืกออกไปใช้ชีวิตฆราวาสอาจนำมาซึ่งความทุกข์ ขณะที่การดำรงในสมณเพศจะนำไปสู่ความสงบและคุณประโยชน์ต่อพระศาสนา

8. บทบาทด้านการฟื้นฟูคุณธรรมผ่านการสอนกรรมฐาน

ในสังคมที่เต็มไปด้วยสิ่งล่อลวงทางวัตถุและความวุ่นวาย หลวงปู่สรวงมีบทบาทสำคัญในการบ่มเพาะคุณธรรมให้แก่พระภิกษุ สามเณร และญาติโยม ด้วยวิธีการสอนที่เรียบง่ายแต่ลุ่มลึก หลวงปู่สรวงสอนกรรมฐานด้วยการ “ทำให้ดู อยู่ให้เห็น เย็นให้สัมผัส” โดยไม่เน้นพิธีการหรือรูปแบบปรุงแต่ง แต่ใช้ชีวิตเรียบง่ายตามธรรมชาติ พร้อมทั้งแสดงให้เห็นการฝึกจิตด้วยภูตกลืน 4 (วิสุทธิ. 1/157-220) ได้แก่ กลืนดิน นั่งบนกองดินในกระท่อมเรียบง่าย ฝึกจิตจดจ่อกับพื้นดิน กลืนน้ำ อาบน้ำบ่อย เปลือยกายในฤดูหนาว ฝึกความทนและปล่อยวาง กลืนไฟ ก่อกองไฟ เผาสิ่งของแทนการสะสม แสดงการละกิเลส กลืนลม เล่นว่าว ปล่อยว่าวให้ลอยในที่ไร้ลม เป็นการฝึกจิตให้เหนืออำนาจธรรมชาติ ทั้งหมดนี้คือการใช้ธรรมชาติเป็นสื่อในการฝึกสมาธิ พัฒนาจิตสู่ความสงบและหลุดพ้นในแบบเฉพาะตัวของท่าน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติเข้าถึงความสงบและรู้จักควบคุมจิตใจ นำไปสู่การดำรงชีวิตที่มีสติรู้เท่าทันตนเอง

9. บทบาทด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นและข้ามพรมแดน

หลวงปู่ไม่เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตคนชนบท แต่ปรับธรรมะให้กลมกลืนกับวิถีชีวิตชาวบ้าน ทำให้ธรรมะเป็นเรื่องใกล้ตัว ด้วยกำเนิดเขมรแท้ของท่าน และการจาริกในผืนไทย ท่านจึงเป็นสะพานเชื่อมไทย-เขมร เป็นการเชื่อมความศรัทธาระหว่าง 2 ชาติ เป็นจุดรวมของวัฒนธรรม ศรัทธา และความเข้าใจระหว่างคน 2 ผืน ได้กลายเป็นพลังสำคัญที่ช่วยลดทอนความขัดแย้งและส่งเสริมการพัฒนาในพื้นที่ชายแดนนี้ได้ ทำให้ชายแดนที่เคยเป็นพื้นที่แห่งความอ่อนไหว กลายเป็นพื้นที่แห่งความร่วมมือและการพัฒนาได้อย่างยั่งยืน (ประจวบ จันทรหมื่น และคณะ, 2555 : หน้าบทคัดย่อ)

10. บทบาทด้านจิตวิญญาณและศรัทธา

หลวงปู่สรวง เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของคนจำนวนมาก โดยเฉพาะในยามวิกฤตที่ชีวิตดูไร้ทางออก หลายคนเล่าว่า “เพียงนึกถึงหลวงปู่สรวง ก็เกิดสิ่งดี ๆ ตามมา” เช่น โรคภัยที่รักษาไม่หาย กลับทุเลา ปัญหาชีวิตที่ดูไร้ทางออก กลับคลี่คลาย มีโชค लाभแบบไม่คาดฝัน หนีพ้นจากอุบัติเหตุหรือภัยร้ายอย่างเหลือเชื่อ ท่านเป็นเสมือนแสงสว่างในความมืด และได้กลายเป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธาทั้งในแง่ของจิตวิญญาณและความเชื่อในปาฏิหาริย์

แม้วิถีชีวิตของท่านจะลึกลับและแปลกตา แต่ผู้คนจำนวนมากยังคงให้ความเคารพและศรัทธาในปฏิปทาของท่านอย่างไม่เสื่อมคลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังการละสังขาร สรีระสังขารของท่านที่ไม่เน่าเปื่อยได้กลายเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจและเป็นที่ประดิษฐาน ณ วัดโพธิ์พัฒนา จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งเป็นแหล่งรวมศรัทธาของพุทธศาสนิกชน (ร.ต. ธนะสิทธิ์ ดวงจันทร์, 2559 : 4)

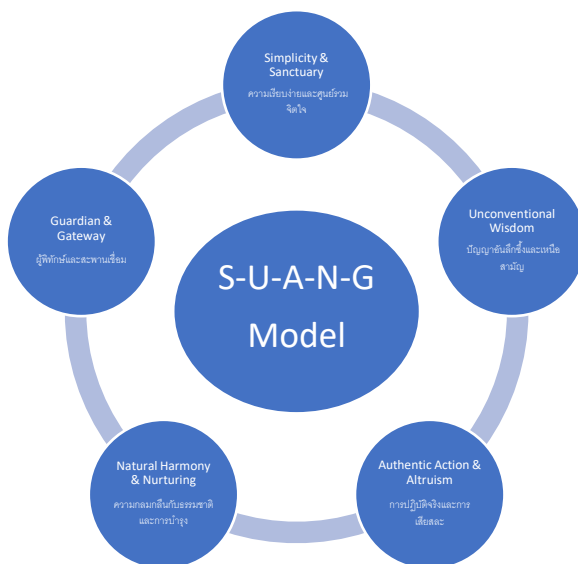
ดังนั้น บทบาทด้านจิตวิญญาณและศรัทธาของหลวงปู่สรวงไม่ได้เกิดจากเพียงคำสอนหรืออภินิหาร แต่เกิดจากความเมตตา ความจริงใจ และความเป็น “พลังแห่งความดี” ที่สัมผัสได้แม้เพียงการนึกถึง ท่านไม่ได้อยู่เพียงในรูปเคารพ แต่ “อยู่ในใจคน” อย่างลึกซึ้ง

สรุปโดยรวมแล้ว บทบาทของหลวงปู่สรวงคือการเป็นพระดาบสผู้ทรงภูมิธรรมและมีวัตรปฏิบัติอันเป็นปรีชา ท่านได้เผยแผ่ธรรมะในแบบฉบับของท่านเอง เพื่อนำพาสาธุชนให้เข้าถึงแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาและดำเนินชีวิตอย่างมีสติปัญญา หลวงปู่สรวงเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของพระผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบที่สามารถสร้างอิทธิพลเชิงบวกอย่างกว้างขวางต่อสังคมได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีสถานะทางสงฆ์ตามชนบท หรือการเผยแผ่ธรรมในรูปแบบที่เคร่งครัด บทบาทของท่านได้หลอมรวมความเชื่อทางศาสนาเข้ากับวิถีชีวิตและปัญหาของชาวบ้านได้อย่างลงตัว ทำให้ท่านเป็นสัญลักษณ์ของความศรัทธา ความหวัง และการทำความดีเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวมที่ยั่งยืน ท่านยังเป็นศูนย์รวมจิตใจและแรงบันดาลใจของชาว

อีสานใต้ ด้วยการผสมผสานบทบาทที่เป็นจริงคือการปฏิบัติตนตามพระธรรมวินัย เช่น การไม่สะสมทรัพย์ ไม่ยึดติดวัตถุ สถานที่ หรือบุคคล และใช้ชีวิตอย่างกลมกลืนกับธรรมชาติ ซึ่งเป็นหัวใจของการดำรงตนในฐานะพระภิกษุสายกรรมฐาน ผู้มุ่งสู่ความหลุดพ้นกับบทบาทที่สังคมคาดหวังไว้ เช่น การเป็นผู้วิเศษ ผู้รักษาโรค ผู้ประทานโชคลาภ อย่างลึกซึ้งและทรงพลัง สิ่งเหล่านี้ได้สร้างภาพลักษณ์ของท่านในมิติที่เกินกว่าพระภิกษุธรรมดา จนกลายเป็น “บุคคลศักดิ์สิทธิ์” ในสายตาของสังคมอีสานใต้

องค์ความรู้ที่ได้

จากการศึกษาตีความประวัติ คำสอน และบทบาทของหลวงปู่สรวง เทวดาเล่นดิน โดยวิเคราะห์จากตำนานสู่ข้อเท็จจริง สามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ในรูปแบบ “S-U-A-N-G Model” ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลวงปู่สรวงในมิติต่าง ๆ ได้อย่างลึกซึ้งและรอบด้าน

แผนภาพที่ 1 อธิบาย “S-U-A-N-G Model” : พระดาบสข้ามพรมแดนวัฒนธรรมและศูนย์รวมจิตใจได้ ดังนี้

1. S : Simplicity & Sanctuary (ความเรียบง่ายและศูนย์รวมจิตใจ)

หลวงปู่สรวงดำรงชีวิตอย่างสมถะ เรียบง่าย สันโดษ ท่านใช้ชีวิตจริงเป็นเครื่องเผยธรรม ไม่ยึดติดพิธีรีตอง และด้วยวัตรปฏิบัติที่สอดคล้องกับวิถีชาวบ้าน โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดน ท่านจึงเป็นศูนย์รวมจิตใจ และเป็นเสมือน “บุคคลศักดิ์สิทธิ์” ที่เป็นที่พึ่งทางจิตวิญญาณของผู้คนที่ท่ามกลางความวุ่นวายและความยากจนในยุคนั้น

2. U : Unconventional Wisdom (ปัญญาอันลึกซึ้งและเหนือสามัญ)

คำสอนและอุบายธรรมของหลวงปู่สรวงมักมาในรูปแบบของปริศนาธรรม และคำพูดสั้น ๆ เป็นภาษาขมขื่น ซึ่งสะท้อนถึงภูมิปัญญาชาวบ้านอันลึกซึ้ง ที่เข้าใจได้ง่าย แต่แฝงไว้ด้วยข้อคิดที่ลึกซึ้ง ท่านสอนธรรมะผ่านการกระทำ การแสดงออกที่ลึกซึ้งเปี่ยมไปด้วยความเมตตา ทำให้ผู้คนต้องตีความและพิจารณาธรรมะด้วยตนเอง

3. A : Authentic Action & Altruism (การปฏิบัติจริงและการเสียสละ)

หลวงปู่สรวงเน้นการปฏิบัติจริง ตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 (ทาน ศีล ภาวนา) ท่านเป็นแบบอย่างของการให้ การรักษาศีล และการภาวนา พร้อมทั้งผสานความพอเพียง เมตตา สัมมาทิฐิ และการปล่อยวางลงในวิถีชีวิต ท่านแสดงออกถึงความเมตตาสูงและความเสียสละ ด้วยการช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยากอย่างแท้จริง ทั้งยังเป็นผู้ที่ริเริ่มพัฒนาชุมชนและส่งเสริมอาชีพเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของผู้คน

4. N : Natural Harmony & Nurturing (ความกลมกลืนกับธรรมชาติและ การบำรุง)

ท่านมีความเข้าใจลึกซึ้งในธรรมชาติ และมีชื่อเสียงในด้านการพยากรณ์ที่แม่นยำ บทบาทของท่านยังรวมถึงการบำรุงพระศาสนา ด้วยการสร้างศาสนทายาท และฟื้นฟูธรรมะผ่านการปฏิบัติกรรมฐาน ท่านเปรียบเสมือนผู้ที่ทำงานร่วมกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อบ่มเพาะและจรโลงพระพุทธศาสนาให้คงอยู่

5. G : Guardian & Gateway (ผู้พิทักษ์และสะพานเชื่อม)

หลวงปู่สรวงเป็นดั่งผู้พิทักษ์ทางจิตวิญญาณของผู้คน และเป็นสะพานเชื่อม (Gateway) ที่สำคัญระหว่างวัฒนธรรมไทย-กัมพูชา ทำให้ท่านเป็นที่เคารพศรัทธาทั้ง 2 ฝั่งพรมแดน เรื่องราวอภิญาและปาฏิหาริย์ที่เล่าขานกันทำให้ท่านเป็นที่พึ่งทางใจและเป็นแรงบันดาลใจให้กับผู้คนจำนวนมาก เปรียบเสมือนบารมีของท่านเป็นเกราะคุ้มครองและนำทางชีวิต

บทสรุป

หลวงปู่สรวง “เทวดาเล่นดิน” เป็นพระภิกษุผู้เปี่ยมบารมีที่ใช้ชีวิตและธรรมะเป็นหนึ่งเดียว ท่านไม่ได้จำกัดการเผยแผ่ธรรมไว้ในวัดหรือรูปแบบพิธีกรรม โดยไม่ต้องพึ่งรูปแบบหรือสถานะทางสงฆ์อย่างเป็นทางการ แต่สื่อสารธรรมผ่านวิถีชีวิตที่เรียบง่าย แต่เข้าถึงหัวใจของพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง และการอยู่ร่วมกับชาวบ้าน การอุทิศและความเมตตาของท่านสร้างแรงศรัทธาอย่างกว้างขวาง ทั้งในกัมพูชาและประเทศไทย คำสอนของหลวงปู่สรวงเน้น “การปฏิบัติธรรมที่ลงสู่ชีวิตจริง” โดยยึดหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 ประการ คือ ทาน ศีล และภาวนา ควบคู่กับการปลูกฝังสัมมาทิฐิ ความพอเพียง ความเพียร และการปล่อยวางอย่างแท้จริง ท่านสอนให้สละสิ่งของและความยึดติด ไม่ใช่เพียงเพื่อบุญ แต่เพื่อความหลุดพ้นจากทุกข์ในระดับจิตวิญญาณ ส่วนคำพยากรณ์เชิงสัญลักษณ์ เช่น “นางนาคบันดาลน้ำ” สะท้อนการสื่อสารแบบปริศนา เปิดพื้นที่ให้ผู้ฟังใช้ปัญญาและศรัทธาในการตีความ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของท่านในการเชื่อมโยงธรรมะกับวัฒนธรรมพื้นบ้านอย่างลุ่มลึก

บทบาทของหลวงปู่สรวง เป็นการผสมผสานบทบาทที่เป็นจริงคือการปฏิบัติตนตามพระธรรมวินัย เช่น การไม่สะสมทรัพย์ ไม่ยึดติดวัตถุ สถานที่ หรือบุคคล และใช้ชีวิตอย่างกลมกลืนกับธรรมชาติ วิถีชีวิตของท่านคือการปฏิบัติธรรมอย่างเป็นรูปธรรม มิใช่เพียงคำสอนในนามธรรม กับบทบาทที่สังคมคาดหวังไว้ คือ ในขณะที่ท่านดำรงตนอย่างไม่ยึดติด ท่านกลับถูกยกย่องและเชื่อว่า “มีอิทธิฤทธิ์” เป็นผู้รักษาโรค ประทานโชคลาภ และช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก บทบาทนี้เกิดจากประสบการณ์ตรงของชาวบ้าน รวมถึงการตีความทางศรัทธา ซึ่งสะท้อนความต้องการทางจิตใจของผู้คนในสังคมอีสานใต้ ที่ผสานความเชื่อทางพุทธกับความเชื่อพื้นบ้าน ท่านกลายเป็นศูนย์รวมจิตใจ แรงศรัทธา และแรงบันดาลใจที่ช่วยให้ผู้คนดำเนินชีวิตด้วยความหวังและศีลธรรม

เอกสารอ้างอิง

- จารุกิตต์ กิจวรรณ. (2559). **หลวงปู่สรวง เทวดาเดินดิน เล่ม 1**. พิมพ์ครั้งที่ 3. ร้อยเอ็ด : จันทรเกษมการพิมพ์.
- เฉลิมรัฐ อรุโณ, พระ. (2560). **หลวงปู่สรวง เทวดาเดินดิน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สยามพุทธคุณ.
- ดำรงธรรม. (2556). **หลวงปู่สรวง พระอริยะผู้ทะลุมิติเวลา**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ไทยควอลิตี้บุ๊ก (2006).
- ทิพยจักร. (2554). **หลวงปู่สรวง เทวดาเดินดิน ผู้วิเศษแห่งเขาพนมกุเลน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี : สำนักพิมพ์กรีน ปัญญาญาณ.
- เทวฤทธิ์. (2559). **ปาฏิหาริย์ บันดาลโชค หลวงปู่สรวง เทวดาเดินดิน**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ทิพยมงคล.
- ธนสิทธิ์ ดวงจันทร์, ร.ต. (2559). **คู่มือนักสะสมวัตถุมงคลหลวงปู่สรวง เทวดาเดินดิน**. กรุงเทพมหานคร : หจก.แคนนา กราฟฟิค.
- ประจวบ จันทรหมื่น และคณะ (2555). **พลังศรัทธาความเชื่อที่มีต่อหลวงปู่สรวง เพื่อสร้างจุดร่วมทางวัฒนธรรมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา ตำบลไพรพัฒนา อำเภอกงหรา จังหวัดศรีสะเกษ ระยะที่ 1. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- พุทธโฆสจารย์, พระ. (2540). **วิสุทธิมคฺคสส นาม ปกรณวิเสสสส ปฐโม ภาค**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย.
- ภูลังกา เขมทสสี, พระมหา. (2537). **ตามรอยธรรมหลวงปู่สรวง เทวดาเดินดิน**. กรุงเทพมหานคร : ทำดีทิม.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มานพ นักการเขียน และภาชิต สุขวรรณดี. (2563). บทบาทการเผยแผ่ธรรมในรูปแบบปริศนาธรรมของหลวงปู่สรวง เทวดาเดินดิน. **วารสารสิรินธรปริทรรศน์**, 21 (2) : 377-386.
- มานพ นักการเขียน และคณะ. (2567). การศึกษาตีความและถอดรหัสคำสอนของหลวงปู่สรวงเทวดาเดินดิน. **วารสารปัญญาและคุณธรรม**, 1 (1) : 1-16.
- มูลนิธิพุทธอุทยานสัมพุทธ (หลวงปู่สรวงให้ปลุกป่า). (ม.ป.ป.). **หลวงปู่สรวง โพธิสัตว์ (เทวดาเดินดิน)**. นนทบุรี : บริษัท ปัญญาฉัตร บุ๊คส์ บายดิ้ง จำกัด.
- สุดฤทธิ์ ธนสาร, พระปลัด และยโสธรา ศิริภาพระภากร. (2563). ศาสนากับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อการส่งเสริมเส้นทางแสวงบุญสู่วัดไพรพัฒนา จังหวัดศรีสะเกษ. **วารสารวิจัยวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์**. 4 (1) : 79-92.
- สุธน ศรีหิรัญ. (2556). **ประวัติ อภินิหาร และวัตถุมงคล หลวงปู่สรวง เทวดาเดินดิน**. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บางกอกสาส์น.